

Asia: VN/26756/2021

Hallituksen esitys sote-uudistuksen liittyvän lainsäädännön muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1) Potilastietojen käsittely Uudellamaalla

-

2) Kuntien mahdollisuus myydä tukipalveluja hyvinvointialueelle

-

3) Väliaikaisen toimielimen oikeus saada sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietoja

-

4) Ensihoitokeskuksen tehtävät lääkärihelikopteritoimintaan liittyen

-

5) Muut esitysluonnoksessa ehdotetut muutokset

Sosiaalialan osaamiskeskukset esittävät otettavaksi huomioon seuraavat asiat hallituksen esitykseen sote-uudistuksen liittyvän lainsäädännön muuttamisesta.

Hallituksen lausunnolla olevassa esityksessä täydennetään sote-järjestämislain 36 §, joka koskee hyvinvointialueiden yhteistyösopimusta.

Sote-järjestämislaissa säädetään nyt, että sopimuksessa sovitaan hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta koskien koulutus-, tutkimus-, kehittämis-, ja innovaatiotoimintaa sekä yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen koordinaatio-, ohjaus- ja neuvontatehtävistä. Hallituksen esitys toisi mukanaan sellaisen muutoksen, että osana tätä sopimusta olisi tehtävä myös strateginen suunnitelma.

Hyvinvointialueiden yhteisessä strategiassa määriteltäisiin TKKI-toiminnan painoalueet sekä asetettaisiin suuntaviivat toiminnalle ja sen organisoinnille, koordinoinnille, työnjaolle ja arvioinnille. Pykälän perusteluista käy ilmi se, että TKKI-asioista voitaisiin sopia vielä tätäkin tarkemminkin.

Esimerkiksi kirjataan, että ”voidaan huomioida myös yliopistollisten sairaaloiden tutkimus- ja koulutustehtävät, rooli ja vastuut sekä sosiaalihuollon vastaavien tehtävien toteuttamisen organisointi, rooli ja vastuut ynnä tämän tehtäväkokonaisuuden integrointi hyvinvointialueen ja yhteistoiminta-alueen tasolla”.

Tämä edellä mainittu lause viitanee myös sosiaalialan osaamiskeskustoimintaan, mikä olisi hyvä todeta selkeästi. Edelleen olisi mahdollista - ja se terävöittäisi strategisen suunnitelman laatimista - samalla kuvata, miten eri sosiaalialan osaamiskeskukset asemoituvat alueilla suoritettavaan suunnitelmatyöhön.

Nykytilan kuvauksessa olisi edelleen asiallista kuvata myös muu voimassa oleva lainsäädäntö, jossa säädetään asioista, jotka muodostavat lähtökohdan uudelle strategiselle suunnitelmalle. Tällaista lainsäädäntöä on ainakin laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta. Nyt tätä lakia ei mainita.

Strateginen suunnitelma toisi painoarvoa hyvinvointialueiden yhteistyölle ja vahvistaisi yhteistyöalueen tärkeää tuki- ja koordinaatoroolia tutkimus-, opetus-, kehittämis-, ja innovaatiotoiminnassa.

Samalla voidaan olettaa myös sosiaalihuollon osalta, että suunnitelman laatimisvelvoite omalta osaltaan vahvistaisi sosiaalihuollon painoarvoa TKKI-kentällä ja etenkin yhteistyöalueen yhteistoiminnan näkökulmasta. Tämä edellyttää kuitenkin, että on myös huolehdittu sosiaalihuollon TKKI-toiminnan kohtuullisesta, pitkäjänteisestä resursoinnista koko maassa. Pelkkä strategian laatimisen juridinen velvoite on käytännössä yksinään riittämätön. Olisi hyvä, että TKKI-toiminnan budjetti olisi irti hyvinvointialueen muusta budjetista ns. korvamerkitty prosenttiosuus, jotta varmistettaisiin näiden resurssien yhdenvertainen taso eri alueilla.

Hyvinvointialueiden toiminnan valmistelu ja käynnistäminen ovat tärkeitä vaiheita, joihin kannattaa panostaa koko maassa. Jotta alueelliset sosiaalialan osaamiskeskukset voisivat koko maassa tukea hyvinvointialueiden organisoitumis- ja käynnistymisvaihetta sekä systemaattisen TKKI-yhteistyön konkreettista rakentumista yhteistyöalueilla, olisi paikallaan turvata sosiaalialan osaamiskeskuslain voimassaolo ja osaamiskeskusten perustoiminnan valtioavustus lähivuosiksi. Laajempi mahdollinen soten TKKI-säädösuudistus ei välttämättä ole toimeenpantavissa pian, vaan 'siirtymäkautta' uusiin rakenteisiin tarvittaisiin tässä esimerkiksi vuoden 2025 loppuun saakka.

Tämä hallituksen esitys on oletettavasti vastaus eduskunnan sote-järjestämislain hyväksymisen yhteydessä antamaan lausumaan no 8. On tosin vaikea nähdä millä tavalla tämä esitys olisi tyhjentävästi vastaus eduskunnan lausumaan varsinkaan, kun ei ole tiedossa mitä muita mahdollisia säädöksiä on tutkimusta, opetusta, kehittämistä ja innovaatiotoimintaa koskien tulossa.

Eduskunta lausumassaan "edellyttää, että sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta ja niiden rahoitusta koskeva erillislainsäädäntö saatetaan eduskunnan käsittelyyn siten, että se tulee voimaan viimeistään ennen sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen toimeenpanoa. Hallituksen on turvattava yliopistollisten sairaaloiden mahdollisuus tehdä edelleen tieteellistä tutkimusta ja tuottaa alan perus- ja erikoistumiskoulutusta."

Esityksen vaikutusten arvioinnissa korostetaan sitä, että strategisen suunnitelman ansiosta päällekkäisen työn tekeminen vähenisi, jolla olisi myönteisiä kustannusvaikutuksia. TKKI-toiminnassa tavoitteena on kuitenkin aktiivisuuden aikaansaaminen, jotta merkittävistä ulkopuolisista rahoituslähteistä haettava rahoitus saataisiin mahdollisimman hyvin hyödyntämään omaa aluetta. Strategisen suunnittelun yhteiskunnallinen ja taloudellinenkin vaikuttavuus syntyy vireästä, vahvasta ja hyvin resursoidusta toiminnasta, ei ensisijaisesti päällekkäisen työn karsimisesta.

Stoor Torbjörn
Sosiaalialan osaamiskeskukset